

קונטרס

נועם שיח

שיעורי

הגה"צ אבדק"ק זר"מ

קראסנא

שליט"א

שיחה נעימה

לפרשת בלק

דבר הלכה

בדין עשיית מלאכה ע"י ישראל
שעדיין לא קיבל שבת (ב)

גליון ק"ס

שיעורי הלכה

ולקט שיעורי אגדה

הגה"צ אבדק"ק ור"מ שליט"א

קהל עדת קראסנא

ב"פ יצ"ו

Brooklyn, NY 11204

לקבל הגליון באימעייל, להערות
ולהארות, נא לפנות

noiyamsiach@gmail.com

לתרומות ולנדבות נא לפנות
לאימעיל הנ"ל
דזכות הרבים יהא תלוי בו

כל הזכויות שמורות

Copyright 2025 ©

עץ "חיים" הוא למחזיקים בה

גליונות "נועם שיח" להפצת דבר ה' זו הלכה שתגדבו ע"י הגבר שם עול לעצמו להחזיק ולפאר מרביצי התורה ולומדיה

ה"ה הרבני הנגיד

מו"ה חיים הלוי מייזעלס הי"ד

לעילוי נשמת הוריו

מו"ה ר' יעקב ארי' בן מו"ה ר' מרדכי צבי הלוי ע"ה

גלב"ע כ"ח אב שנת תשס"א לפ"ק

וזוגתו מרת **צירל** בת מו"ה ר' משה הלוי ע"ה

נלב"ע י"ז חשוון שנת תש"נ לפ"ק

ת.נ.צ.ב.ה.

מכון נועם שיח
קראסנא

תוכן הענינים

ג דרוש לפרשת חוקת

ח שיחה נעימה

דבר הלכה

האם מותר למי שגר בנוא יארק לומר לחבירו שזר בקאלעפארניע
שיעשה עבורו מלאכה כשאצלו כבר שבת טו

מי שקיבל עליו ב' ימים יום כיפור, האם מותר לו לבקש מחבירו
לעשות לו מלאכה ביום השני טז

מי שמחמיר על עצמו במוצ"ש ונוהג שלא לעשות מלאכה כפי שיטת
הר"ת, האם מותר לבקש מחבירו שאינו נוהג כך
לעשות מלאכה בעבורו יח

דרוש לפרשת בלק

וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי (במדבר כ"ב, ב')

בפרשת השבוע (במדבר כ"ב ב') וירא בלק בן צפור את כל אשר ישראל לאמרי

בלק ובלעם רצו לשלוט על בני"י בחדשי תמוז ואב

ונראה לבאר דבריו הקדושים עפ"י מש"כ בספה"ק דלהלן.

בפרשת השבוע עה"פ (במדבר כ"ב כ"ח) מה עשיתי לך כי הכתני זה שלש רגלים, פרש"י (בד"ה זה שלש רגלים) רמז לו, אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה, ע"כ, וצ"ב מה רצה לרמז בזה ענין של שלש רגלים.

מרחן החתם סופר זי"ע (תורת משה פ' בלק, ד"ה לקוב אויבי) עה"פ (במדבר כ"ג י"א) לקב איבי לקחתך והנה ברכת ברך, כ' וז"ל, שמעתי בשם גאון אחד מדבר (הוא חותנו הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל) ע"פ

בס' אמרי נועם (פר' בלק, בד"ה או יאמר וירא בלק) כ' וז"ל, דבלק ובלעם רצונם היה להגביר את עצמם בכה החדשים תמוז ואב, אשר אז הצליח מעשה שטן, וכמו שכתב המגלה עמוקות (אופן ק"ז) על מאמרם ז"ל (במדב"ר י"ד ל"ד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם, כי ק"ם ר"ת ק'טב מ'ירי אשר שולט ר"ל בימים של בין המצרים, וישראל התגברו עצמם בכה [חדשי] אלול תשרי שהוא חלקו של יעקב, וזהו וירא בלק א"ת ראשי תיבות ת'מוז א'ב גם ראשי תיבות א'לול ת'שרי, עכ"ל"ק.

וצ"ב מהיכן יש כח וזכות זה לישראל
שגם הימי דין מתהפכין להם
לרחמים.

ויש לפרש בהקדם מאמר חז"ל בגמ'
(כתובות ס"ו:) מעשה בביתו של
נקדימון בן גוריון שהיתה מלקטת
שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים,
בכה רבי יוחנן בן זכאי ואמר, **אשריכם**
ישראל בזמן שעושין רצונו של מקום
אין כל אומה ולשון שולטת בהם, ובזמן
שאיו עושין רצונו של מקום מוסרן ביד
אומה שפלה ולא ביד אומה שפלה
[בלבד] אלא ביד בהמתן של אומה
שפלה, ע"כ, **וצ"ב** בשלמא בזמן שעושין
רצונו של מקום רואין את מעלתן של
ישראל ושייך לומר אשריכם ישראל,
אבל בזמן שאין עושין רצונו של
מקום ומסורין ביד בהמתן של אומה
שפלה מה שייך כאן לומר אשריכם
ישראל, (עי"ש בחידושי אגדות מהרש"א מה
שפי' בזה).

מה דאיתא בחסד לאברהם (להמקובל רבי
אברהם אזולאי זצ"ל) כי בשנה פשוטה יש
שנ"ד ימים, רכ"ב ימים אומרים בהם
תחנון והמה ימי הדין, וקל"ב ימים אין
אומרים בהם תחנון והם ימי רחמים
ורצון, והנה אמרו חז"ל (סנהדרין ק"ה:) כל
בישא שיכולין לכוין בבלעם ובלק,
יכולין לחשוב ולחשוד אותם, **ומברכתו**
של אותו רשע ניכר מה היה בלבו
לקלל ההיפך מהברכה, ועפי"ז יש לומר
שבלק רצה לקלל הקל"ב ימים שהם ימי
הרחמים ורצון להשליט בהם חלילה מדת
הדין, ורכ"ב ימים יניחם כמות שהם,
אבל הקב"ה היפך הקללה לברכה והיה
מברך הרכ"ב ימים שיהיה ימי רחמים
ורצון, וקל"ב ימים ימי רצון הניח כמו
שהם, וזה מש"כ לק"ב בגימט' קל"ב
לקחתיד, ועתה ברכת בר"ך הרכ"ב
ימים, עכל"ק.

כשהאדם נמצא ח"ו בדיוטא התחתונה, זה סימן טוב שיתהפך הגלגל למעלה

עמך רק טוב ונשלחך בשלום, אתה עתה
ברוך ה', **והלא הדבר תמוה איך מלאו**
לבו של אבימלך לומר שקר מוחלט
כזה, הרי באמת לא עשה ליצחק שום

והביאור בזה הוא, עפ"י מה שכ' בס'
ערוגת הבשם (פ' תולדות)
עה"פ (בראשית כ"ו כ"ט) אם תעשה עמנו
רעה כאשר לא נגענוך וכאשר עשינו

והנה כמו"כ יש לומר להיפך, אם האדם נמצא ח"ו בדיוטא התחתונה ומושפל עד לעפר, דבר זה הוא סימן טוב לאדם, שסוכ"ס יתהפך הגלגל ויעלה למעלה שזה גלגל החוזר.

ועפי"ז כ' בס' אלופי יהודה (פר' בלק) לבאר דברי רבי יוחנן בן זכאי, במה שאמר אשריכם ישראל שגם כאשר מגיע להם רעה ועונש בשביל שאינן עושין רצונו של מקום, **מ"מ השית"ב משתף את מדת הרחמים לדין במה שמוסרם לאומה שפלה, ולא זו בלבד אלא ביד בהמתן של אומה שפלה, שע"ז מגיעים לדיוטא התחתונה ויורדין עד לעפר, ומתוך כך עד מהרה בטוחים שיתהפך הגלגל שלהם למעלה, ע"כ.**

ובזה נבוא לבאר דברי החת"ס האמור לעיל שבלעם רצה לקלל את הימי הרחמים שהם קל"ב יום שאין אומרים בהם תחנון, אבל הקב"ה הפך את הקללה לברכה שבירך גם את הרכ"ב ימי הדין של ישראל, שעל ידי ימי הדין עצמו שישאל נמצאים אז בדיוטא התחתונה זה גורם לבני ישראל להתעלות למעלה, שיתהפך להם הכל לרחמים וחסדים.

טובה, ואדרבה עשה לו רדיפות בענין סתימת הבארות שחפר, **ותירץ עפ"י מש"כ בס' מעשי ה' פר' כי תבוא עה"פ (דברים כ"ח י"ג) והיית רק למעלה ולא תהיה למטה, דהכוונה בזה הוא, דאינו טוב אם האדם הוא במעלה העליונה וממולא בכל טוב ולא חסר לו שום דבר, כי אז עלול הוא להיות יורד ממעלתו למטה, כי העולם הזה דומה לגלגל החוזר וכשאדם נמצא ברום המעלה העליונה אז חוזר ומתהפך ויורד למטה, אבל אם הגיע רק פחות קצת מרום המעלה אז אינו מתהפך להיות יורד למטה, לכן אמר הכתוב והיית 'רק' למעלה, דאכין ורקין מיעוטא הוא, היינו שתהיה קצת פחות מרום המעלה העליונה ועל ידי זה לא תהיה למטה, היינו שלא תצטרך לירד למטה ח"ו.**

וזה מה שאמר אבימלך לפייס דעתו של יצחק, כאשר עשינו עמך 'רק' טוב ונשלחך בשלום, היינו ע"י שגירשתי אותך וסתמתי את הבארות שלך, עי"ז גרמתי שמיעטתי קצת את הטובה ממך שלא תהיה ברום המעלה העליונה, ותהיה רק טוב חסר מעט, ולכן אתה עתה ברוך ה', שאל"כ היה הגלגל מתהפך והיית כבר יורד למטה, עכתו"ד.

והנה ימי הדין על ישראל שורה בעיקר בימי בין המצרים בחדשי תמוז ואב כמבואר בספה"ק שהם ימים שישאל נמצאים בדרגה נמוכה, וזה מה שמרמז האמרי נועם בפסוק וירא בלק

בן צפור א"ת אשר כל אשר ישראל, היינו שראה חדשי תמוז - א"ב שהם ימי הדין של ישראל, אבל לא ידע שימי דין אלו גורם להם לישראל שיעלו למעלה העליונה שהם חדשי א'לול ת'שרי.

בגודל מעלת ימי בין המצרים

ועי' בספה"ק מאור ושמש פר' פנחס (בד"ה ובחודש השביעי) וז"ל, והנה שמעתי מהצדיקים רבותינו זכרונם לברכה שבין המצרים מי"ז בתמוז עד ט' באב הוא כ"א יום, שהם כנגד כ"א יום שבין ראש השנה עד הושענא רבה, אלא שאלו בין המצרים הם בהעלם, ומראש השנה עד הושענא רבה הם באתגליא, ע"כ, היינו שסגולת הכ"א ימים מר"ה עד הושענא רבה ימי הרחמים וגם כ"א הימים שמי"ז תמוז עד ט' באב הם ימי רחמים, רק שהם בהעלם.

כמו אבנים טובות הגדלים תחת הרי חושך, ואע"פ שהם בבחינת חושך מ"מ יש בהם בחינת אור, כי השלישה שבועות הם כנגד שלש רגלים, ע"כ.

וכן מבואר בספר שער יששכר (מאמר בין המצרים אות י"א) שמקובל מהרה"ק מלובלין זי"ע כי **אלו השלש שבתות של בין המצרים הם כנגד שלש רגלים**, פסח שבועות וסוכות.

ובס' עירין קדישין (לימי בין המצרים) מביא שהרה"ק מרוז'ין זי"ע אמר בשם אביו הרה"ק רבי שלום מפראהבישט זי"ע, **שמן הג' שבועות שבין המצרים היה יודע איך יהיו אצלו כל הימים טובים**, ואמר ע"ז בנו הרה"ק מרוז'ין זי"ע שהג' שבועות הם

ועפ"י כל האמור יובן שפיר דברי רש"י הק' על מה שאמרה האתון לבלעם 'כי הכתני זה שלש רגלים', שאתה רוצה לעקור אומה החוגגת ג' רגלים, שהיות שבלעם רצה לקלל את ישראל בימים הנמוכים שהם חדש תמוז אב כמבואר לעיל מהאמרי נועם, ובפרט בג' השבועות של ימי בין המצרים שהם ימי דין חס ושלוש ובני ישראל נמצאים בדיוטא תחתונה.

אבל לפי מה שהבאנו לעיל שגם ג'
השבועות של ימי בין המצרים הם
רחמים רק בהעלם והג' שבועות הם
כנגד שלש רגלים, א"כ אין לך שליטה
על בני ישראל ויתהפכו הקללות של
בלעם לברכה.

יעזור השית"ב שבימים אלו
שנמצאים אנו בעוה"ר
בדיוטא התחתונה ימי בין המצרים,
שהגלגל יחזור כבר במהרה למעלה
ע"י חסדים ורחמים בביאת גוא"צ
במהרה בימינו אמן.

שיחה נעימה

והחת"ס מב', דלכאורה צריכין אנו להבין על משה רבינו שבתחילת שילוחו אל פרעה היה מתנגד לישראל כמדומה, ואמר (שמות ד' א') הן לא יאמינו לי, (שם י"ג) שלח נא ביד תשלח, עד שכפה אותו השית"ב לילך בשליחותו, ומיד אחר שליחותו כשראה שהם משועבדים יותר, היה צועק לטובת ישראל נגד השית"ב, עד שהקשה לדבר ואמר (שם ה' כ"ב) למה הרעתה לעם הזה, שע"ז נענש ואמר לו הקב"ה 'עתה תראה' (שם ו' א') שרק עתה תראה את האותות והמופתים אבל לא תכנס לארץ ישראל לראות את הניסים והנפלאות של ה"ל"א מלכים, ולמה מתהפך טבעו בימים מועטים כ"כ.

ומפרש, דהאמת כך הוא, דהנה משה רבינו נתגדל במצרים בבית המלך, ובהיותו י"ב שנים נגרש משם ושהה זמן של שלושים וששה שנים במדינות כוש, ומה היה כוונת השית"ב בזה, **ואפשר לומר דטובת ישראל היה,** כי משה רבינו היה מכיר הדור ההוא, ואז היה חי קהת וביתו שהיו קדושי עליון,

מרח החתם סופר זי"ע בס' תורת משה (פרשת בלק ד"ה יען לא האמנתם בי) כ', **דיש להבין מדוע משה רבינו לא היה עם כלל ישראל במצרים בשנות השיעבוד** בעבודת הפרך של בני ישראל במצרים, דהרי נתגרש ממצרים כשהיה בגיל שתים עשרה כמבואר ברמב"ן (פר' שמות), ורק כשהיה בגיל שמונים שנה צוהו הקב"ה לחזור למצרים ולילך לפרעה להוציא את בני ישראל ממצרים.

[**באבן עזרא** (שמות ב' ג', ד"ה ותחמרה) **מתרץ קושיא זו,** דאם משה רבינו היה שוהה עם בני ישראל במשך כל שנות השיעבוד, לא היו מכניעים עצמם אף פעם למשה רבינו, **כיון שחיו אתו כל השנים והיו מכירים אותו מנעוריו ולא היו מחשיבין אותו בגדלותו** כי יחשיבוהו כאחד מהם, ובאופן כזה היו מוצאים סיבות שונות שלא להכניע עצמם לרבן של ישראל, ולכן שלחו הקב"ה ממצרים וכשחזר בהיותו בגבורות שמונים שנה, וראו אותו רק בגדולתו, יכלו לקבל עליהם ההכנעה לרבן של ישראל].

המכיר הבורא לפי מה שהוא ראה עד עכשיו בכל המקומות שהלך ועמד שם, ולאחר שהוזקק ללכת ובא למצרים, **וראה שעדיין ישראל הם ומאמינים כולם בבורא עולם**, אע"ג שלא היו כדורות הראשונים של בית קהת זקינו, אפ"ה לא ראה בכל המדינות כמותם, והתחיל לצעוק להקב"ה 'למה הרעת לעם הזה', ולמהר להם הגאולה לטובה, כי גדולים המה וחשובים.

לפי"ז יצא לנו מזה שמשה רבינו היה מחוייב תמיד לדורשם לטוב, מחמת שראה שטובים המה מכל שאר אומות העולם.

ומבאר עוד בחת"ס, דבאהרן היה הדבר ראוי בהיפך, דאהרן לא היה במדינות אחרות רק שהיה כל הזמן בארץ מצרים, וראה בכל יום השפלת האמונה בישראל נגד דורות הראשונים, וראוי היה לו לכעוס עליהם ולהוכיחם על מעשיהם אם יריעו יותר, ובכל זאת במעשה זה של תלונות ישראל במים, צעק עליהם משה ואמר, שמעו נא המורים ואהרן עמד ושתק ולא דיבר עליהם שום דבר רע, נמצא שנתחלפו דעת משה להיות כפי הראוי להיות דעה

ואח"כ בכל יום ויום נפחתה קדושת ישראל בכל שעה, עד שלבסוף היו רובם רשעים שמתו ארבעה חלקים במכת חושך, ורק חמישית החלק יצאו ממצרים, **ואם משה היה בזמן ההוא בתמידות במצרים והיה רואה רפיון ידים בקדושת ישראל, אז לא היה כלל אפשרות בדעתו ובטבעו לדרוש אחר כך טוב על ישראל** לילך בשליחות לגאול אותם, אדרבה אפשר עוד שהיה מעורר עליהם את הדין שלא לגאול אותם, היתכן בני קדושים כמוהם ילכו בדרכי ע"ז.

לכן גרשו הקב"ה כל הזמן ההוא עד זמן הגאולה בין הכושים, ובכל מקום שעבר ובא לא ראה שום אחד המאמין בבורא עולם, **ואם יבוא אחר כך לישראל ויראה שהם בני מאמינים יאמר אין קדוש כאומה זו** ויבקש טובה עליהם, זה היה כוונת השם בגירושין של משה.

וכן היה באמת בתחילת השליחות שאמר השית"ב למשה לילך לישראל אמר, (שמות ג' א') הן לא יאמינו לי וגו' כי יאמרו לא נראה אליך ה', כי הוא סבור שאין שום אדם עוד בעולם

על גבול ארץ אדום) מגיד שמפני שנתחברו כאן לעשו הרשע נפרצו מעשיהם וחסרו הצדיק הזה.

ומביא קושיית האור החיים הק'.
(במדבר כ' כ"ג, ד"ה ויאמר ה')
דהרי בפסוק כתוב מפורש הטעם של פטירת אהרן משום חטא מי מריבה, וא"כ למה פרש"י כאן טעם אחר משום שנתחברו לעשו הרשע.

והאזה"ח הק' מתרץ, שבהתחברם לרשע סבב פטירת הצדיק, והגם שכבר נגזרה גזירה זו עליו, אפשר שהיה חי עוד ימים, ע"כ, היינו דהרי אהרן נסתלק בחודש אב, והלא רואין שמשו רבינו חי עד חודש אדר שלאחר מכן, ועדיין היה הרבה זמן עד שכלל ישראל יכנסו לאר"י, שהרי נכנסו לאר"י רק בחודש ניסן שלאחמ"כ, וע"ז פרש"י דהטעם שהקדימו את פטירת אהרן הרבה חדשים לפני הזמן, הוא משום שנתחברו כאן להתקרב לעשו הרשע, ע"כ.

והקשה התפארת שמואל, האיך היה בכלל המושג של התחברות לעשו הרשע, הרי אדום היה שונא לישראל ולא נתן להם אפילו לעבור בגבולו תמורת תשלום, וא"כ מה שייך

של אהרן, ולכן רואים אנו גם בפרשתן בפטירת אהרן הכהן דכתיב (במדבר כ' כ"ט) ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל, וכדפרש"י (בד"ה כל בית ישראל) האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו, עכתודה"ק.

וכמבואר בזה"ק דמשה הוא שושבינא דמלכא - הקב"ה, ואהרן היה שושבינא דמטרוניתא - בני ישראל, ולכן משה רבינו היה צריך תמיד למחות על כבוד השית"ב, ואהרן היה תמיד מלמד זכות על בני ישראל, וכמ"ש הרה"ק רבי יוסעל'ע ניישטאטע'ר זצ"ל (הגוטע'ר איד, בנו של הרה"ק בעל המאור ושמש) עה"פ (במדבר ח' ג') ויעש כן אהרן, ופרש"י (ספרי) להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, היינו שלעולם הוא לא שינה מתפקידו, ולעולם לא דיבר שום רעה על ישראל.

בס' תפארת שמואל (להאון רבי שמואל בינרבוים ז"ל ר"י מיר) כ' עה"פ (במדבר כ' כ"ג-כ"ד) ויאמר ה' אל משה ואהרן בהר הזה על גבול ארץ אדום לאמר, יאסף אהרן אל עמיו וגו', על אשר מריתם את פי למי מריבה, ופרש"י (בד"ה

כלל כאן המושג של התחברות לרשע, ועוד קשה למה חזרה התוה"ק לומר עוד הפעם טעם מיתת אהרן, הלא כבר נאמר לפני כן (במדבר כ' י"ב) יען לא האמנתם בי להקדישני וגו' לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ.

ומבאר דידוע מה שאמר הגאון ר' ישראל סאלאנט'ער זצ"ל עה"פ (דברים ל"ב ד') הצור תמים פעלו וגו' א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא, והקשה דבשלמא אם מדברים על בשר ודם, שייך שבח זה לומר עליו שהוא איש אמונה ואין עול, היינו שאינו עושה עולה בדין, אבל היתכן שזה יהיה שבח על הקב"ה שהוא הרי הצור תמים פעלו, וא"כ מה החידוש והשבח לומר עליו שהוא 'אין עול'.

ותירץ, דבמלך בשר ודם אם אחד נתחייב עונש למלכות, ובאים אשתו ובניו לפני המלך להתחנן לפניו שירחם על בעלה ואביהם שלא ישארו אלמנה ויתומים אומללים ולא יענוש אותו, מ"מ הדרך של מלך בשר ודם שאינו מקבל בקשתם והוא מעניש בכ"ז את העובר עבירה למלכות, באומרו שהיה לו לחשוב על כך קודם שחטא מה

יהיה העונש שלו, אבל להבדיל אלף אלפי הבדלות, הנהגת הקב"ה הוא, שאפילו אם אחד עבר עבירה חמורה ביותר ונפסק דינו ח"ו למיתה, אבל אם עונש זה יגרום איזה צער לאדם אחר כגון אשתו ובניו שלא מגיע להם צער זה מחמת מעשיהם, אז הקב"ה דוחה את העונש מאותו האדם.

וזה מה שאמה"כ השבח להקב"ה, הצור תמים פעלו א-ל אמונה ואין עול, שאע"פ שהקב"ה תמים פעלו ומעניש למי שעובר עבירה, בכל זה צדיק וישר הוא, שאם על ידי עונש זה יגיע צער לאלו אשר אינם מחוייבים בה, הוא דוחה מלהעניש את העובר עבירה, עכ"ד.

ועפי"ז מבאר התפארת שמואל את דברי רש"י הנ"ל, **דהלא אהרן הכהן לא היה איש פרטי** (א פריוואטער מענטש) אלא היה איש הכלל, שהיה עוסק תמיד עם בני אדם להרבות שלום בין אדם לחבירו ולקרבן לתורה, וע"ז בא רש"י לפרש, דאפילו אם אהרן הכהן היה מחוייב להסתלק מהעולם על חטא של מי מריבה, אבל כיון שהיה איש הכלל והרי הקב"ה הוא 'אין עול' וא"כ

ובזה יתורץ ג"כ למה כפלה התוה"ק
עכשיו עוד הפעם הטעם של
מיתת אהרן, מכיון שהתוה"ק באה
ללמד שלולי מעשיהם של ישראל בגבול
ארץ אדום לא היה אהרן מת מפני
הגזירה של חטא מי מריבה, ורק עכשיו
שוב נתחדש הגזירה.

ודבר זה בא ללמדנו מה גודל העונש
של התחברות לרשע, ומה הוא
גודל השכר שלנו שאנו מתחברים רק
לאנשים טובים ומתקבצים יחד
בביהמ"ד ללמוד התוה"ק ולהתחבר
עם צדיקים ויראי השם.

מיתתו היתה גורמת צער לכל ישראל,
והיה הקב"ה דוחה מיתתו הרבה
שנים, ויתכן שהיו ג"כ נכנסים לארץ
ישראל מטעם זכות הרבים של כלל
ישראל, אבל מכיון שנתחברו כאן
לעשו הרשע ע"י שהיו קרובים אליהם
שעמדו על גבול ארץ אדום וראו את
מעשיהם הרעים ולמדו מהם, לכן איבדו
את הזכות של הרבים להגן עליהם,
והגזירה של חטא מי מריבה שאהרן
הכהן יסתלק מהעולם חזרה לאיתנו
והיתה יכולה להתקיים.

שיעור הלכה

יום ראשון פרשת חוקת ג' תמוז תשפ"ה

בדין עשיית מלאכה ע"י ישראל שעדיין לא קיבל שבת (ב)

נבאר בקצרה מה שלמדנו בשיעור הקודם, א. מי שקיבל שבת מבעוד יום האם מותר לחבירו שעדיין לא קיבל שבת לעשות לו מלאכה, **ב.** לגבי בן חוץ לארץ ביו"ט שני האם מותר לומר לבן ארץ ישראל לעשות לו מלאכה, **ג.** מי שדר בארץ ישראל האם מותר לומר לפועליו שדרים בחוץ לארץ לעשות לו מלאכה בער"ש כשבארץ ישראל כבר שבת. **מצינו מחלוקת הפוסקים בענין זה.**

דעת הרשב"א שמותר, ומקורו מהגמ' שבת (דף קנ"א.) שמותר לאדם לומר לחבירו שמור לי פירוטי שבתחומך אע"פ שהוא בעצמו אסור לו לילך לשם משום דזה חוץ לתחומו, אבל כיון שמותר לחבירו לילך לשם אין באמירתו כלום, א"כ מהאי טעמא שמעינן דה"ה מי שקיבל שבת במוקדם מותר לומר לחבירו שעדיין לא קיבל שבת שיעשה לו מלאכה, הואיל והיא נעשית בהיתר להאדם העושה אותה.

דעת הר"ן, דאינו דומה לענין תחומין, דבתחומין אם יש בורגנין אז גם הוא בעצמו יכול ללכת לשם, משא"כ במי שכבר קיבל שבת מבעו"י אין שום אופן שמשלח יכול לעשות מלאכה, ולכן ס"ל דאסור.

והב"י מקשה על הר"ן דגם במי שקיבל שבת מוקדם, אם לא היה מקבל שבת הוא עצמו היה מותר לעשות מלאכה וא"כ זה דומה לתחומין שמותר, **אבל הב"ח** מקשה על

דברי הב"י דההיתר בתחומין ע"י בורגנין הוא ג"כ אם גוים עשו את הבורגנין בשבת, ולכן שייך היתר גם בשבת זו, משא"כ מי שקיבל שבת מוקדם אין לו שום היתר בשבת זו.

והאבן העזר כ' דנראה לו דברי הב"י, דבגמ' שבת (דף מ"ב.) מבואר דאין מודדין תחומין מבורגנין שנבנו ע"י נכרי בשבת, וא"כ דברי הב"ח מופרכים.

ולהלכה פוסק המחבר (סי' רס"ג סעי' י"ז) כדעת הרשב"א דמותר לו לומר לחבירו שעדיין לא קיבת שבת, לעשות לו מלאכה.

ומדברי המג"א (ס"ק ל') נראה דגם הטעם השני שכ' הב"י הוא סניף להיתר של הרשב"א, שמכיון שגם למקבל שבת מוקדם היה ברירה שלא לקבל וזה דומה לתחומין דאמרינן שהיה יכול לעשות בורגנין, ולכן גם כאן מותר.

ולפי"ז בבן חוץ לארץ ששוהה בארץ ישראל ביו"ט שני מותר לו לומר לבן ארץ ישראל לעשות לו מלאכה, לטעם הראשון דילפינן מתחומין שאמירה מותרת, פשוט הוא דגם כאן מותר אמירה לבן ישראל, ולטעם השני דיש לו ברירה שלא לקבל שבת במוקדם מבואר בשו"ת אהלי יעקב (שו"ת מהריק"ש סי' צ') **שה"ה כאן יש לו ברירה להתיישב בארץ ישראל** ולהיות בן ארץ ישראל, **אבל בשו"ת גינת ורדים חולק עליו**, וס"ל דאינו דומה לתחומין, דהברירה להיות בן ארץ ישראל אע"פ שגומר בדעתו להתיישב ולהיות בן אר"י אינו מועיל למי שגר בחוץ לארץ, משום דכדי להיקרא בן ארץ ישראל צריך לגור שם בקביעות ואז נקרא בן אר"י, וזה כמו שנעשה אדם אחר בשינוי שמו, משא"כ בתחומין או כשמקדים לקבל שבת, שיש בידו היכולת לעשותן, אין זה בכלל שינוי בשמו ואינו נידון כאדם אחר.

ולכן כתבו הפוסקים דכל שאפשר נכון להחמיר בזה.

אבל כשבן ארץ ישראל מבקש בער"ש מבן חוץ לארץ שיעשה עבורו מלאכה בער"ש בזמן שבאר"י יהיה כבר שבת, מבואר באחרונים **דגם לש"י הגינת ורדים יהא מותר**, כיון שיש בידו לשהות בחוץ לארץ באותו הזמן והיה מותר לו לעשות מלאכה באותו הזמן, ואינו צריך לשנות שמו ומקום מגוריו ואינו צריך להשתקע שם, ע"כ.

האם מותר למי שגר בנוא יארק לומר לחבירו שדר בקאלעפארניע שיעשה עבורו מלאכה כשאצלו כבר שבת.

מבואר באחרונים שנידון זה הוא יותר קל מבן חו"ל שנמצא באר"י ביו"ט שני ואומר לבן אר"י לעשות לו מלאכה, כי דוקא לענין יו"ט שני דהמציאות שווה לבן חוץ לארץ ולבן ארץ ישראל כי הרי שניהם נמצאים עכשיו באותו מקום, אלא שההלכה היא שמבדילה ביניהם, דהבן חו"ל אסור לו לעשות לעצמו מלאכה ביו"ט שני והבן אר"י מותר לו באותו יום לעשות מלאכה לעצמו, וכן ה"ה כשקיבל עליו שבת מוקדם, שהמציאות אצלם שווה ששניהם נמצאים באותו מקום ובאותו זמן, אלא שההלכה מבדילה ביניהם, שזה שקיבל עליו שבת מוקדם אסור לו לעשות לעצמו מלאכה באותה שעה, וזה שלא קיבל עדיין שבת מותר לו לעשות לעצמו מלאכה, **לכן מעיקר הדין היה צריך לאסור** לזה שקיבל עליו שבת לומר לזה שעדיין לא קיבל שבת לעשות לו מלאכה, אלא שמותר דבר זה מהטעם דגם המשלח היה יכול שלא לקבל את השבת.

וכן לענין תחומין, דהשינוי ביניהם הוא ענין ההלכה דלזה מותר לילך לאותו התחום ולזה אסור, ולא המציאות, ולכן אי לא טעם ההיתר דהיה יכול לעשות בורגנין, היה אסור לומר לחבירו לשמור פירותיו שנמצא בתחומו.

ובבן חוץ לארץ שנמצא בארץ ישראל ביו"ט שני, תלוי במחלוקת הפוסקים האם מותר לו לומר לבן ארץ ישראל לעשות לו מלאכה כנ"ל.

אבל בנידון דידן במי שדר בנוא יארק ורוצה שחבירו הדר בקאלעפארניע יעשה בשבילו מלאכה כשאצלו כבר שבת ואצל חבירו עדיין במציאות עוד היום גדול, **אין הבדל ביניהם ענין ההלכה אלא ענין המציאות**, כי גם המשלח מותר לו לעשות מלאכה במקום שהמציאות הוא שעוד היום גדול כמו אצל השליח, **לכן אפילו מעיקר הדין יהא מותר** לומר לחבירו לעשות עבורו מלאכה כשעדיין אצלו לא נכנס שבת.

וטעם זה הוא ג"כ סניף להתיר למי שדר בארץ ישראל לומר למי שנמצא בחוץ לארץ לעשות עבורו מלאכה בשעה שבחו"ל עדיין היום גדול ולא נכנס שבת אצלו, כי גם המשלח שבארץ ישראל, בעוד היום גדול במקום מגוריו, מותר לו לעשות בעצמו מלאכה,

והדבר המבדיל ביניהם הוא רק המציאות, לכן מותר לו לומר לחבירו בחו"ל לעשות לו מלאכה כשאצל חבירו עוד היום גדול.

מי שקיבל עליו ב' ימים יום כיפור, האם מותר לו לבקש מחבירו לעשות לו מלאכה ביום השני.

הטור (ס' תרכ"ד) כ' וז"ל וחסידים ואנשי מעשה באשכנז רגילין לעשות ב' ימים יום הכיפורים שמתענין שני ימים (משום ספיקא דיומא) וכו', ואיסור מלאכה נוהגין כמו בראשון, הלכך אפילו אחרים לא יבשלו לו, ע"כ.

הרמ"א בדרכי משה (סי' רס"ג ס"ק ח') מקשה על ההלכה שלמדנו שמי שקיבל עליו שבת במוקדם מותר לו לבקש מחבירו שיעשה מלאכה עבורו וז"ל, צריך עיון, מאי שנא ממי שקיבל עליו ב' ימים יום כיפור, שאחרים אסורין לעשות לו מלאכה, ע"כ, היינו שלפי מה שנפסק בענין יום כיפור שאסור לאחרים לעשות לו מלאכה, כיון שאצלו עדיין יוה"כ, ה"ה כאן במי שקיבל עליו שבת במוקדם יהא אסור לחבירו לעשות לו מלאכה, כיון שאצל המקבל שבת כבר חל עליו איסור מלאכה.

ומתיר הדרכי משה (שם) וז"ל, ואפשר לחלק, דשאני התם דראוי לעשות ב' ימים יום כיפור משום ספיקא דיומא, משא"כ בתוספת שבת, ע"כ, והמג"א (ס"ק ל"ג) מביא דברי הד"מ ומוסיף לבאר וזה תוכ"ד, דלא דמי להעושים ב' ימים יום הכיפורים שאסורים לאכול בלילה במוצאי יו"ט שני מה שבישל אחר בשבילו ביום, דהתם לפי דעתו שמסתפק שמא היום יום כיפור, א"כ המלאכה הזאת נעשית באיסור, דאסור לכל ישראל לעשות מלאכה, אבל הכא בקבלת שבת מוקדם הוא יודע שעדיין יום הוא ואין צריך מעיקר הדין לקבל כבר עתה שבת, וכן במוצאי שבת שמבואר ברמ"א שמי שלא הבדיל עדיין, מותר לומר לחבירו שכבר הבדיל לעשות לו מלאכה, כיון שיודע שכבר עבר שבת, רק שהוא לא הבדיל, ע"כ.

היינו, דהרי בכל המועדים ויו"ט צריכים בני חו"ל לעשות ב' ימים משום ספיקא דיומא, אבל ביום כיפור לא תקנו חז"ל להתענות ב' ימים לילה ויום כמבואר בגמ' ר"ה (דף כ"א.) משום דיש בזה סכנה, אבל בדורות הקודמים היו חסידים ואנשי מעשה שהיו מתענים

ב' ימים, ולכן אסור לזה שמתענה ב' ימים לאכול מתבשיל שנתבשל ע"י אחרים בשבילו ביום שני, כיון שלדעתו אסור במלאכה ביום שני כמו היום הראשון של יוהכ"פ.

ובש"ת מהר"ם מרוטנברג (סי' ע"ז, הובא בב"י סי' תרכ"ה) **מביא שאלה בענין זה** וז"ל, על העושה ב' ימים יום כיפור, ובשנה אחת אירע יום שני [של יו"כ] ערב שבת, **אם מותר להקנות קמחו לאחרים**, ואחרים [יבשלו ויאפו] לו כדאיתא במס' ביצה (דף י"ז). במי שלא הניח עירוב תבשילין, [ומשיב] לא דמי, כי אם התירו בכך מיו"ט לשבת דמדאורייתא צרכי שבת נעשים ביום טוב אלא מדרבנן הוא דאסרו (כמבואר בגמ' ביצה ט"ו:), **אבל לא נתיר מיום כיפור לשבת דמדאורייתא אסור ובכרת**, הלכך לא שרי ע"י הערמה, ע"כ.

פירוש, דלגבי עירוב תבשילין אמרי' בגמ' (ביצה י"ז): אם אחד שכח לעשות עירוב תבשילין כשחל יו"ט בערב שבת, מותר לו ביו"ט לתת לאדם אחר שכן עירב, את צרכי הבישול ואפיה שלו כדי שיבשל ויאפה עבורו את מאכלי השבת, **והשאלה היא באם יוהכ"פ חל ביום חמישי** והוא נוהג לעשות ב' ימים יוהכ"פ, וא"כ לא יוכל לבשל התבשילים לשבת כי אצלו גם יום שישי הוא יוהכ"פ, והאם מותר לו ליתן את צרכי הבישול לאחר שאינו עושה יוהכ"פ רק יום אחד כדי שיבשל עבורו את מאכלי השבת, והשיב לו המהר"ם מרוטנברג **דענין יוהכ"פ אינו דומה להכנה מיו"ט לשבת**, דהרי מדאורייתא מותר לבשל מיו"ט לשבת אלא חז"ל אסרו זאת, ותיקנו שצריך לעשות עירוב תבשילין כדי שיוכל לבשל מיו"ט לשבת, משא"כ הבישול ביוהכ"פ לשבת אסור מדאורייתא וחייב כרת, **לכן אין להתיר לבשל עבורו ע"י הערמה שיתן לאחר**, אלא יבשלו את כל המאכלים לפני יוהכ"פ.

ובאחרונים מבארים דברי המהר"ם שכ' שהבישול ביום שני של יוהכ"פ אסור מדאורייתא, והלא בגמ' ביצה (דף ד:) קי"ל דהשתא דידעינן בקביעא דירחא, היינו שקובעים את המועדים על פי חשבון ולא על פי ראיה, אז כל ענין יו"ט שני הוא רק מדרבנן, וא"כ גם היו"ט שני של יוה"כ הוא רק מדרבנן, אלא כוונתו הוא **דכל יו"ט שני יסודו ועיקרו הוא מדאורייתא** כשאין בקיאין בחשבונות קביעת החודש, לכן אפילו כהיום דבקיאין אנו בחשבונות והיו"ט שני הוא לכל היותר רק מדרבנן מכיון דמנהג אבותינו בידינו, מ"מ יש להחמיר כאילו הוא דאורייתא, ולכן בענין יום שני של יוה"כ אסור לבקש

מאחרים שיבשלו עבורו, משא"כ יסודו ועיקרו שלא לבשל ולאפות מיו"ט לשבת אלא ע"י עירוב תבשילין הוא רק תקנה מדרבנן, התם אפשר להקל ולבקש מאחרים שיבשלו עבורו ע"י הערמה שיקנה לו ביו"ט את הקמח שלו וכדו'.

מי שמחמיר על עצמו במוצ"ש ונוהג שלא לעשות מלאכה כפי שיטת הר"ת, האם מותר לבקש מחבירו שאינו נוהג כך לעשות מלאכה בעבורו.

ראשית דבר צריך לבאר דנדון זה הוא במי שנוהג כך מדי שבת בשבתו ואינו מיקל בזה בשום פעם אפילו בעת הצורך.

ומבואר באחרונים וכ"כ בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' נ"ג) דלפי מה שביארנו לעיל דבספק שיסודו הוא מדאורייתא אסור להקל לבקש מחבירו שמיקל בזה לעשות מלאכה עבורו, א"כ ה"ה לאלו הנוהגים להחמיר כשיטת ר"ת דהוה ספק דאורייתא לדעת המחמירים בה, ע"כ אסור לבקש ממי שאינו נוהג כשי"ר"ת לעשות מלאכה עבורו, והדבר נלמד בק"ו, דהרי ביום שני של יוה"כ נקטינן לחומרא לאסור אפילו עכשיו דבקיין בקביעות החודש והאיסור הוא רק מדרבנן מ"מ כיון שיסודו מדאורייתא מיקרי ספק דאורייתא, עאכ"כ בענין שיטת ר"ת שגם עכשיו הוא ספק דאורייתא נקטינן לאיסור.

ושאלה זו היא גם בערב שבת לאלו אשר מחמירים על עצמם שלא לעשות מלאכה ט"ו דקות או י"ח דקות לפני השקיעה, כיון שהן מחמירין כשיטת היראים שהוא כבר בין השמשות, ואינם עושים בזמן זה מלאכה אפילו בעת הצורך, **יהא אסור להם לבקש מאלו שאין נוהגים כך לעשות מלאכה עבורם**, כי לדעת היראים זה כבר זמן בין השמשות וזה ספק דאורייתא.

אבל אלו שמחמירין בענינים אלו רק לכתחילה, אבל במקום הצורך הם מקילין ועושין מלאכה עד השקיעה, מותר להם אף לכתחילה לבקש מאחר שמיקל בזה, לעשות מלאכה בשבליים.

נדון זה הוא גם בעוד ענין שמצוי מאוד, כגון בעיר שיש בה עירוב ויש מחמירין על עצמן שלא לטלטל ע"י עירוב זה, האם מותר לומר לחבירו שמיקל, שיטלטל בשבילו

ברה"ר, ולמעשה הדבר תלוי, דאם מי שמחמיר על עצמו בענין זה הוא רק משום חשש איסור דרבנן אז מותר לו לבקש מחבירו שיטלטל עבורו כמבואר במהר"ם מרוטנברג, אבל מי שמחמיר שלא לטלטל שהוא חושש שיש בזה איסור דאורייתא, אסור לו לבקש מחבירו שיטלטל עבורו אפילו במקום צורך גדול.

ויש לדעת, שהחומרות שנהגו משום חשש איסור דרבנן, כגון אלו שמחמירין על עצמם שלא לפתוח את המקרר (פריזשידע'ר) בשבת כל זמן שהמטא'ר אינו עובד, או שמחמירין שלא לפתוח סאד'ע פלא'ש (באט'ל) בשבת, כיון שהם רק חושש של איסור מדרבנן, לכן מותר להם לבקש מאחר שאינו נוהג בחומרות אלו, לפתוח להם את המקרר או הבאט'ל בשבת.

בשמחה גיל ורנן, שיר נריע ונרנן, נביע גשזות, בדברי שירות,
קדם האי גברא יקירא, זמירות נביע לאשר לו יאתה תהילה,
הפועל במסירות למען יצאו לאור קובצי נועם שיח בתורה,
לשם לכבוד ולתפארת ולהגדיל תורה ולהאדירה,

הרבני החשוב איש האשימולות

ה"ה הרב החסיד ר' **שמעון משה שימאן** הי"ו

יו"ר ומייסד מכון "נועם שי"ח"

ואתנו עמו בנו יקירו הרב החסיד ר' **ארי'ה ראובן שימאן** הי"ו
וכל המשפחה החשובה

לרגל השמחה השדויה במעונם בהכנס נכדו - בנו
החתן החשוב הבחור המופלג בתורה ויראת שמים

כמר **פינחס יוסף** נדו יאיר ויזרח
לעול התורה והמצוות
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

ואת ברכתנו מעומק לבנו נצדף בזאת
שיתעביד האי ינוקא לאילנא רברבא בישראל
לשם לתהילה ולתפארת המשפחה החשובה
ויזכו הוריו ומוריו לרזות ממנו ומכל יוצ"ח
רב נחת וקדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא
שפע ברכות אושר ועושר עד בלי די

